

CURSIEF

publiek belang ‘een lastige materie (blijkt), temeer daar de afbakening van het publiek belang door voortschrijdend inzicht een “bewegend doel” is’. Waarmee de secretaris-generaal het privatiseringsbeleid in ons land afdoende besproken acht.

Lang niet alles in Oosterwijk’s nieuwjaarsboodschap is betwistbaar. Dat de Nederlandse economie minder ‘robuust’ is dan we dachten, is waarschijnlijk juist; dat hij het vraagstuk van relatief lage arbeidsparticipatie in ons land aan de orde stelt en aandacht vraagt voor de ‘productiviteitsagenda’, is terecht. Uiterst problematisch daarentegen is de vanzelfsprekendheid waarmee hij, als het om oplossingen gaat, aan de economisch-liberale beleidsagenda van de jaren negentig vasthoudt. Waarom verklaart hij bijvoorbeeld, bij een nog altijd hoge staatsschuld, het streven naar lastenverlichting heilig? Wat is er mis met het idee dat burgers voor meer en betere publieke dienstverlening, hogere belastingen zouden moeten betalen?

Of neem de individuele keuzevrijheid van burgers, die Oosterwijk, ook als het om de publieke sector gaat, zo’n centrale plaats wil geven. Dat klinkt modern, maar de vraag rijst hoe die doelstelling zich verhoudt tot de meest dringende problemen in die publieke sector, bijvoorbeeld in het onderwijs. Het hoge percentage drop-outs in delen van het voortgezet onderwijs (in het bijzonder het beroepsonderwijs) is zo’n dringend probleem. Het heeft ook alles te maken met het vraagstuk van de arbeidsparticipatie. Maar met individuele keuzevrijheid? Hier wordt een thema dat wellicht voor bepaalde groepen (beter-betaalde, hoger opgeleide) burgers relevant is, uitvergroot tot de belangrijkste doelstelling op onderwijsgebied in het algemeen – ten koste van degenen die zich in deze samenleving minder goed kunnen redden.

En dan, als laatste voorbeeld, de ‘armoedeval’. Een probleem, dat is zeker. Maar hoe belangrijk is het precies? Als individuele huursubsidie en andere inkomensafhankelijke regelingen uitkeringstrekkers nog altijd de prikkel tot werken ontnemen, hoe valt dan te verklaren dat in de afgelopen jaren zoveel werklozen weer aan de slag zijn gegaan? En: hoe belangrijk is de armoedeval eigenlijk voor de huidige groep langdurig werklozen — in vergelij-

king met andere handicaps als gebrek aan scholing, e.d.? Worden financiële prikkels in het huidige beleidsdenken niet overschat? Dergelijke (toegegeven: lastige) vragen komen bij Oosterwijk niet op. Wat het Ministerie doet, zo suggereert zijn hele artikel, is welgedaan — zowel in tijden van hoog- als van laagconjunctuur. Eens gelijk, altijd gelijk.

Is de gewoonte om de nieuwjaarsboodschap van de hoogste ambtenaar van EZ in ESB te publiceren, aan herziening toe? Ik denk van niet. Ze geven de lezer een goede indruk van de ruimte die er op het ministerie bestaat voor wetenschappelijke en beleidsmatige innovatie; van de bereidheid en het vermogen om van gebaande banen af te wijken en om het eigen beleid te evalueren. Wat dat betreft is het artikel van Oosterwijk niet erg hoopgevend.

PAUL KALMA

*Directeur van de Wiardi Beckman Stichting;
redacteur van S&D*

Multicultureel misdaaddrama?

Frits Rüter, de even charmante als eigenzinnige strafrechthoogleraar, waarschuwde er onlangs in *Buitenhof* voor dat mensen het recht in eigen hand dreigen te nemen. Onze op zichzelf tolerante samenleving zou het niet langer meer pikken. En ‘het’ staat dan met name voor door allochtone jongeren gepleegde misdaad. Hij doelde op de inmiddels beruchte voorbeelden van Schiphollijn en Station Lelylaan; allochtone groepsverkrachtingen; het gesloten zwembad in Sloten/Slotervaart. Eerder sprak de even beminnelijke als eigenzinnige (straf)rechtssocioloog Kees Schuyt in zijn aan ‘interpersoonlijk stadsgeweld’ gewijde *Volkskrant-column* (2/1) zonder met zijn ogen te knippen van ‘het tot farce en fictie geworden geweldsmonopolie van de staat’. En dan hebben we het nog niet eens over het weinig geruststellende alarmisme van de politie zelf: geen week en zeker geen nieuwjaars-

CURSIEF

rede gaat voorbij of een hoge ome van de politie meldt dat het water aan zijn lippen staat. ‘We redden het nauwelijks meer, het loopt allemaal uit de hand, de burgerij zelf moet de ordebewakers assisteren wil er van ordebewaking überhaupt nog sprake zijn’, zo wordt ons telkenmale in uniform meegedeeld.

Misdaad begint ook in de betere kringen een al maar *hotter topic* te worden en dan gaat het vooral om bezorgdheid over door allochtone nieuwkomers bedreven criminaliteit. Oud politie-commissaris Nordholt heeft school gemaakt.

Wat je ziet is dat van het door Paul Scheffer op het toneel gebrachte multicultureel drama een tweede bedrijf steeds meer op de voorgrond treedt. Hoe intellectueel-moedig Scheffers interventie ook was, laverend tussen de klippen van politieke correctheid en xenofobie, zijn benadering van het multicultureel drama was toch wel erg culturalistisch en intellectualistisch van toonzetting. Je hoeft er *De Telegraaf* of *Elsevier* maar op na te slaan of *Opsporing Verzocht* voor te kijken, om te zien dat er ook altijd een volksere variant van het multicultureel drama in omloop is geweest. Namelijk één die de dramatiek niet zozeer zoekt in het verzaken van de Nederlandse culturele waarden door autochtonen en allochtonen gezamenlijk, maar in het fenomeen van multiculturele criminaliteit. Iets waarvoor de gemiddelde burger zich platweg bedreigd voelt. En niet ten onrechte. Het valt niet mee met criminaliteit in het algemeen en allochtone criminaliteit in het bijzonder.

Iemand die in dit tweede bedrijf van het multicultureel drama een curieuze gastrol speelt, is criminologie-hoogleraar Frank Bovenkerk. Naar eigen zeggen had hij ‘in de jaren tachtig een zekere reputatie opgebouwd als onderzoeker die de belangen van minderheden verdedigde’, tegenwoordig staat hij te boek als de aanzegger bij uitstek van het probleem van allochtone criminaliteit. Hij kwam destijds in opspraak bij de werkzaamheden van de Parlementaire Enquêtecommissie Opsporingsmethoden, de Commissie Van Traa, waarvoor hij onderzoek deed naar de aard en omvang van de georganiseerde misdaad in Nederland. Zijn onthullingen over de betrokkenheid van etnische minder-

heden bij de drugscriminaliteit — enkele tientallen procenten van de volwassen Turkse en Koerdische mannen zouden in bepaalde wijken in Amsterdam-West, Arnhem en Nijmegen betrokken zijn bij de drugshandel — gaven aanleiding voor veel publicitair misbaar. In zijn studie *De maffia van Turkije* (1998) heeft Bovenkerk, samen met Yücel Yesilgöz, deze bevindingen overigens niettemin verder onderbouwd.

Het thema van de ‘betrokkenheid van etnische minderheden bij nieuwe vormen van misdadigheid’ voert in zijn recent verschenen boek *Misdaadprofielen* (Meulenhof, 2001) opnieuw de boventoon. Bovenkerk neemt daarin enerzijds afstand van zijn eigen politiek correcte verblinding uit het verleden (de affaire-Entzinger), tegelijk verbaast hij zich over de mate waarin het discours over immigratie en de multiculturele samenleving is opgeschoven: ‘Intellectueel Nederland doet, zeker sinds Paul Scheffers beroemde essay in *NRC Handelsblad* in het voorjaar van 2000 over het drama van de multiculturele samenleving, zijn best om de meest intolerante opinies met nog meer onwelgevallige uitspraken over minderheden te overtreffen. (...) Het is nu politiek correct om tégen de multiculturele samenleving te zijn. Tien jaar geleden werden de politieke vertegenwoordigers van extreem rechts strafrechtelijk vervolgd om de meningen die de scribenten van nu heel gewoon vinden’.

Het zou nu mijn stelling zijn dat de deels zeer wel verdedigbare, deels doorschietende verschuiving van het minderheden-discours mede terug te voeren is op onderzoeksbevindingen van het type zoals Bovenkerk die zelf naar voren brengt. De empirische werkelijkheid inzake ‘misdaad & boete’ maakt dat al te goedgelovige en naïeve voorstellingen over ‘de nobele vreemdeling’ of de ‘deerniswekkende vluchteling’ helaas ontregeld en verstoord zijn geraakt. Zelf ziet hij dit verband ook. Doelend op zijn rol als boodschapper van het slechte nieuws over Turks-Koerdische criminaliteit: ‘Achteraf spijt mij nog het meest dat ik hiermee onderdeel ben geworden van de verschuiving van het spectrum van meningen waarin het minderheidsdebat op dit moment wordt gevoerd’.

Nou moet worden gezegd dat zijn *Misdaadpro-*

CURSIEF

fielen wat dat aangaat niet bepaald nuance en tegendruk oplevert. Verre van dat. Dat boek bevat onder het motto 'waarom etnische minderheden zo scherp geprofileerd zijn in de georganiseerde misdaad' een uiterst gewelddadig portret van de *Joego-scene* van Amsterdam (hoezo is criminaliteit een zaak van 'sociale marginalisering'; in dit geval spreekt het *jungle-recht* van de sterkste) en van de Antilliaanse jeugdcriminaliteit in Nederland. Joegoslaven blijken in de Nederlandse 'multiculturele onderwereld', zoals Bovenkerk dat noemt, traditioneel de rol te spelen van geweldsspecialisten: bodyguards, afpersers, huurmoordenaars. 'Anders dan bijvoorbeeld Turken (heroïne), Marokkanen (hasj) of Colombianen (cocaïne) beschikken de voormalig Joegoslaven niet over een eigen hulpbron in het drugsircuit'. Van de Antilliaanse jongeren die afkomstig zijn uit de beruchte volkswijken van Willemstad roept Bovenkerk een schrikbaar beeld op. Steden als Den Helder of Dordrecht hebben feitelijk te maken met Noord-Amerikaanse of Caraïbische getto-criminaliteit, waarbij vooral het 'onnodige' surplus aan geweldadigheid opvalt.

De enig echte nuance die dit boek bevat ten aanzien van het allochtone misdaadprofiel, is de schets van een serieuze *autochtone* misdaadcasus: de georganiseerde inpannige teelt van nederwiet in zwak-sociale buurten van de Nederlandse steden, onder tirannieke regie van mensen uit het woonwagenmilieu ('kampers'). Bovenkerk spreekt hier van 'de nieuwe economie van de onderklasse' en van het meest letterlijke voorbeeld van 'georganiseerde misdaad' in Nederland.

- 12 Hoe dit alles ook zij: het door Bovenkerk zo pijnlijk aan de oppervlakte gebrachte vraagstuk van de 'multiculturele onderwereld' stelt met name een progressieve solidariteitspartij als de PvdA voor problemen. De PvdA ontkomt in een politiek spectrum, waarin extreem-rechts (ondergronds), Fortuyn's *Leefbaar Nederland* en Henk Kamps vvd in sterk aflopende mate hun voordeel wensen te doen met racistische danwel xenofobe sentimenten, niet aan een zekere politiek correcte (tegen)positie. En er is niets mis met een houding van politieke correctheid tegenover dit soort sentimenten. Maar te-

gelijk moet worden onderkend en geproblematiseerd dat die houding wordt ontregeld en verstoord door fenomenen als allochtone criminaliteit, 'asielmisbruik' e.d. Meer dan de islam, schotelantennes, hoofddoekjes of dubbele nationaliteiten heeft juist criminaliteit 'wigdrijvende' potentie. Strategisch bevindt 'links' zich wat dat aangaat in dezelfde positie als de gemiddelde, bonafide Turken, Koerden, Antillianen, Joegoslaven of Marokkanen die misschien nog wel het meeste te duchten hebben van negatieve allochtone criminaliteits-beeldvorming. Zij voelen aan den lijve wat stigmatisering kan betekenen.

Toch valt aan een stigmatiseringsparadox niet te ontkomen. Want juist daar waar de onderbuik, reëel en ingebeeld, hooggestemde gevoelens van solidariteit in de weg dreigt te gaan zitten, hebben mensen van goede wil baat bij het zo onbevagen mogelijk onder ogen zien en bestrijden van problemen als 'allochtone criminaliteit'. Politieke hypercorrectheid is 'antropologisch' net zo naïef als geen rekening houden met reëel bestaand racisme. Dit besef is van belang om uiteindelijk de multiculturele werkelijkheid te kunnen *de-dramatiseren*.

RENÉ CUPERUS

Medewerker Wiardi Beckman Stichting,
redacteur S&D

Duits kiesstelsel: remedie of kwaal?

Aan de vooravond van het PvdA-congres in december bracht *de Volkskrant* het grote nieuws dat de PvdA zich had uitgesproken voor een nieuw kiesstelsel, naar Duits model. De ochtendkrant trok hieruit de slotsom dat er nu een meerderheid in de Tweede Kamer bestond voor de invoering van zo'n semi-districtenstelsel in Nederland. De basis van dit alles was een interview in dezelfde krant met partijvoorzitter Ruud Koole, waarin deze een discussie over bijvoorbeeld het Duitse kiesstelsel voor wenselijk hield. Op het PvdA-congres werd